

er mindre vel begrundet, skal jeg tillade mig kort at minde om, hvorledes disse Arvefæsteafgifter er lagte paa de forskellige Jorder, og hvorfra deres Oprindelse er. Der henlaa fra gammel Tid meget store Arealer paa Bornholm som øde, herreløse Jorder. Hvad øde var, gjorde Kronen sin Ret gældende over, men Beboerne havde Brugsret til de paagældende Arealer, der udgjorde omtrent 30,000 Tdr. Land. Efterhaanden som Aarene gik, blev Trangen for hver enkelt til at faa sit bestemte Stykke større, og for noget over 100 Aar siden fandt den første Udskiftning Sted. Den blev foretaget paa en Maade, Beboerne syntes meget ilde om, men de var faktisk ude af Stand til at protestere mod de Bestemmelser, som Statens Embedsmænd opstillede, de fik ikke noget Valg, men saa sig nødsagede til at tage det Stykke, der blev givet dem, paa de Vilkaar, som Staten bød dem. Det havde til Følge, at der blev meget stor Misfornøjelse blandt de forskellige Arvefæstere. Navnlige Husmændene følte sig forurettede og indgav det ene Andragende efter det andet om Lempelse af Arvefæsteafgiften. Der blev nedsat en Kommission, og der blev fremsat Lovforslag her i Tinget. Der blev ogsaa i Begyndelsen af 70erne vedtaget et Lovforslag, der skulde bøde noget paa de uheldige Forhold, men Loven kom ikke til at virke, den var i sig selv ufyldstgørende og ændrede ikke Forholdet, saaledes at der blev mere Tilfredshed.

Efterhaanden havde Arvefæsterne dog slaaet sig til Taals med Forholdene, som de var, idet de skønnede, at der ingen Mulighed var for en Lempelse af de byrdefulde og meget uretfærdige Afgifter. Men saa fik vi Skatterevisionen af 1903. Ved denne paaførtes der Arvefæsterne, navnlig Husmændene, en betydelig Ekstraskat til Staten. De havde i Forvejen intet eller meget lidt Hartkorn, og nu fik de en betydelig Ejendomsskyld til de i Forvejen byrdefulde Arvefæsteafgifter. Misfornøjelsen dermed gav sig praktisk Udslag i Andragender og Tilkendegivelser her i Salen fra Rigsdagsmændene paa Øen, og Regeringen følte ogsaa, at noget burde der gøres. Der blev nedsat en Regeringskommission, men den kom til det mærkelige Resultat, at der egentlig ikke burde foretages noget. Uholdbarheden heraf karakteriseres bedst derved, at Finansministeriet umiddelbart derefter lod nedsætte en Kommission, der afgav Betænkning i 1907, en meget omfangsrig Betænkning, der for øvrigt ikke blot angik de bornholmske Ud-

marker, men i det hele taget de Domæner, hvoraf der svares Afgift til Staten. Kommissionen kom til det Resultat, at der burde finde en betydelig Nedsættelse Sted af de paagældende Arvefæsteafgifter. For de bornholmske Udmarkers Vedkommende skulde Nedsættelsen være indtil 30 pCt., og den mindste Nedsættelse, der skulde ske, var 15 pCt. Desuden kunde Kommissionen for første Gang paavise, at Regeringens Embedsmænd faktisk havde handlet urimeligt overfor Fæsterne, da det endelige Fæsteforhold blev bestemt i Midten af forrige Aarhundrede.

Der blev saa fremsat Lovforslag paa Grundlag af Kommissionens Betænkning, og dette Lovforslag blev vedtaget i Samlingen 1912—13. Loven gik ud paa, at Arvefæsteafgifterne skulde nedsættes med de Beløb, som Kommissionen havde foreslaaet, og at der skulde finde en Afløsning Sted. Men Loven var ikke fyldstgørende nok til, at Arvefæsterne straks gik i Gang med at faa den ført ud i Livet, og der er endnu ikke truffet Foranstaltninger til at faa Lovens Bestemmelser til at virke. Følgen deraf er, at de bornholmske Arvefæstere nu skal svare til Staten Arvefæsteafgift efter den meget høje Kapitelstakst, der jo ganske utvivlsomt vil blive fastsat for 1914. Det drejer sig om en Afgift paa i alt 3,213 Tdr. Havre og 70 Tdr. Byg; desuden er der en Smørafgift, men den skal jeg ikke omtale, idet Smøpriserne i alt Fald endnu ikke er saa ganske ekstraordinært høje. Kapitelstaksten har for de sidste 24 Aar, fra 1890 til 1913, for Havrens Vedkommende gennemsnitlig kun været 6 Kr. 96 Øre, men i Øjeblikket noteres en Tønde Havre paa Københavns Børs til omtrent 20 Kr., og da der desværre ingen Udsigt er til, at Sædpriserne her i Landet vil blive lavere, end de er i Øjeblikket, kan man slutte sig til, at Kapitelstaksten for 1914 vil blive usædvanlig høj, ja ganske urimelig høj. Der er saa meget mere Grund til at imødekomme en Henstilling om at foranledige, at der kan blive svaret Arvefæsteafgift efter Normalydelse, som Kapitelstaksterne, da Arvefæsteafgifterne i sin Tid blev fastsat, var meget lavere, end Kapitelstaksten har været i de senere Aar. I Aarene fra 1841 til 1845 var Kapitelstaksten for Havre i Gennemsnit ikke mere end 3 Kr. 99 Øre, og det er jo i Virkeligheden paa Grundlag heraf, at Arvefæsteafgifterne er bestemte; den højeste Kapitelstakst i den sidste Snes Aar var den i 1911, da Kapitelstaksten for Havre var 8 Kr. 33 Øre.